

THEMIS

CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER

İsmail ERCAN

onikilevha
TMMOB HUKUKUÇU VE HUKUKİ YARDIMCI VEKİLLERİ BİRLİĞİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX

BİRİNCİ BÖLÜM CEZA HUKUKU VE İŞLEVİ

I. CEZA HUKUKU.....	3
II. CEZA HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ	3
III. CEZA HUKUKUNUN KAYNAKLARI.....	4
A. Anayasa ve Uluslararası Sözleşmeler.....	4
B. 5237 sayılı Türk Ceza Yasası	4
1. Genel Olarak	4
2. Türk Ceza Yasası ile Özel Ceza Yasaları Arasındaki İlişki	4
IV. CEZA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ.....	5
A. Yasallık (= Kanunilik) İlkesi	5
1. Tanımı	5
2. Sonuçları.....	5
B. Kusursuz Ceza Olmaz İlkesi	7
C. Cezaların Kişiselliği İlkesi.....	8
D. Ümanizm İlkesi	8
E. Hukuk Devleti İlkesi	8

İKİNCİ BÖLÜM CEZA NORMU

I. GENEL OLARAK.....	11
II. CEZA NORMUNUN YORUMU	12
III. CEZA NORMUNUN UYGULANMA ALANI.....	13
A. Zaman Bakımından Uygulanma Alanı	13
1. Kural (Suç işlendiği zaman yürürlükte olan yasanın uygulanması).....	13
2. İstisna (Lehe yasanın geçmişe yürümesi).....	13
3. Suçun İşlendiği Zaman	14
4. İnfaz Rejimine ve Güvenlik Tedbirlerine İlişkin Yasalar	15
5. Geçici ve Süreli Yasalar	16
6. Muhakeme Hukukuna İlişkin Yasalar.....	16

7. Zamanaşımına İlişkin Yasalar.....	17
8. İçtihadı Birleştirme Kararları.....	17
9. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararları.....	18
B. Kişi Bakımından Uygulanma Alanı.....	18
1. Kural	18
2. İstisnalar	18
C. Yer Bakımından Uygulanma Alanı	30
1. Ülkesellik (= Mülkîlik) İlkesi.....	30
2. Kişisel İlkesi.....	33
3. Korunma İlkesi	36
4. Evrensellik İlkesi.....	37
5. İkame (= Başka Devlet Adına) Yargı İlkesi	38
6. Cezadan Mahsup ve Hak Yoksunlukları	39
7. Yabancı Ülke Ceza Yasasının Değeri.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GERİ VERME

I. KAVRAM	41
II. KAYNAKLARI.....	41
III. KOŞULLARI	42
A. Olumlu Koşullar.....	42
1. Suç Oluşturan Bir Eylemin Varlığı	42
2. Eylemin Kovuşturulabilir Nitelikte Olması	42
3. Eylemin Belli Bir Ağırılıkta Olması	43
4. Failin Yabancı Olması	43
5. Yargısal ve Siyasal Karar	44
B. Olumsuz Koşullar	45
1. Siyasal Suçlar	45
2. Askeri Suçlar	46
3. Düşünce Suçları.....	47
4. İstemde Bulunulan Ülkenin Yargılama Yetkisine Giren Suçlar.....	48
5. Non Bis İn İdem İlkesine Aykırılık	48
6. Ayrımcılık Yasasına Aykırılık	48
IV. ÖZEL DURUMLAR	48
A. Ölüm Cezası Gerektiren Suçlarda Geri Verme Sorunu.....	48
B. Mali Suçlarda Geri Verme Sorunu.....	49
C. Diğer Özel Durumlarda Geri Verme Sorunu.....	49
V. USUL	49
A. İstem.....	49

B. Koruma Tedbirleri.....	50
C. Yargılama.....	51
D. Teslim	51
E. Transit Geçiş Kararı	52
VI. RIZAYA DAYALI GERİ VERME.....	53
VII. TÜRKİYE'NİN GERİ VERME İSTEMLERİ	54
VIII. ÖZELLİK (= HUSUSİLİK) KURALI	55

BİRİNCİ BÖLÜM SUÇUN UNSURLARI

I. YASALLIK (TİPİKLİK) UNSURU	60
A. Genel Olarak	60
B. Sözde (= Mefruz) Suç.....	60
1. Genel Olarak.....	60
2. Türleri.....	60
3. Sonucu.....	62
II. MADDİ UNSURLAR	62
A. Fail	63
B. Suçun Mağduru	63
C. Suçun Maddi Konusu.....	64
D. Eylem (= Fiil)	65
1. Hareket	66
2. Sonuç	71
3. Nedensellik Bağı.....	75
E. Suçun Nitelikli Unsurları.....	79
III. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU	80
A. Genel Olarak	80
B. Hukuka Uygunluk Nedenleri	81
1. Niteliği	82
2. Özellikleri.....	83
3. Türleri	84
4. Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Sınırın Aşılması	93
IV. MANEVİ UNSUR	94
A. Genel Olarak	94
B. Kast.....	94
1. Genel Olarak.....	94
2. Türleri.....	96
3. Kastın Belirlenmesi.....	102
4. Amaç ve Saik.....	102

C. Taksir.....	103
1. Kavram.....	103
2. Taksirin Unsurları.....	103
3. Taksir türleri	106
4. Taksirli Suçlarda Sorumluluk.....	112
5. Taksir Kalıpları	113
D. Sonucu Nedeniyle Ağırlaşmış Suçlar	113
E. Basın Suçlarında Cezai Sorumluluk.....	116
1. Genel Olarak.....	116
2. Basın Suçlarından Sorumluluğun Hukuksal Rejimi	117
3. Düzeltme ve Yanıt Hakkı.....	117
4. Yargılama Usulü.....	118

İKİNCİ BÖLÜM SUÇUN UNSURU SAYILMAYAN OLGULAR

I. ÖN KOŞULLAR	121
II. CEZALANDIRABİLME KOŞULLARI.....	121
III. KİŞİSEL CEZASIZLIK NEDENLERİ	123
IV. CEZAYI KALDIRAN VEYA AZALTAN KİŞİSEL NEDENLER.....	124
V. CEZA MUHAKEMESİ KOŞULLARI	124

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SUÇ NİTELİĞİNDE OLMAYAN HUKUKA AYKIRI EYLEMLER

I. SUÇ VE HAKSIZ EYLEM (= FİİL)	125
II. SUÇ VE İDARİ YAPTIRIM GEREKTİREN EYLEMLER	126
A. Suçların Kabahatlerden Ayırt Edilmesi.....	126
1. Genel Olarak.....	126
B. Suçların Disiplin Suçlarından Ayırt Edilmesi.....	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM CEZA SORUMLULUĞU (KUSURLULUK)

I. GENEL OLARAK.....	129
II. KUSUR YETENEĞİ	130
A. Kavram.....	130
B. Kusur Yeteneğinin Aranacağı Zaman.....	130

1. Genel Olarak.....	130
2. Nedeninde Serbest Hareketler Kuramı (= Actiones Liberae in Causa, ALIC Kuralı)	130
C. Kusur Yeteneğini Etkileyen Durumlar.....	131
1. Yaş Küçüklüğü	131
2. Sağır ve Dilsizlik.....	132
3. Akıl Hastalığı	133
4. Geçici Nedenler	134
5. Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	135
III. KUSURLULUĞU KALDIRAN NEDENLER.....	136
A. Zorunluluk Durumu (= İztırar Hali).....	136
1. Genel Olarak.....	136
2. Koşulları	136
3. Üçüncü Kişi Yararına Zorunluluk Durumu	137
4. Zorunluluk Durumuna Benzeyen Kurumlar	137
5. Sonuçları.....	138
B. Amirin Emrini İfa	139
1. Genel Olarak.....	139
2. Koşulları	139
3. Konusu Hukuka Aykırı Olup Suç Oluşturmayan Emirler	140
4. Konusu Suç Oluşturan Emir.....	140
C. Beklenmeyen Durumlar (= Kaza ve Tesadüf)	140
D. Zorlayıcı Nedenler (= Mücbir Sebepler)	141
E. Maddi ve Manevi Zorlama (Cebir, Tehdit ve Korkutma).....	141
F. Yanılma	142
1. Hukuksal Yanılma.....	142
2. Kastı Kaldıran Yanılma.....	143
3. Kusurluluğu Etkileyen Yanılma.....	147
G. Sapma.....	148
IV. HAKSIZ TAHRİK.....	149
A. Genel Olarak	149
B. Hukuksal Niteliği.....	149
C. Koşulları.....	150
1. Tahrike Neden Olan Bir Eylemin Olması	150
2. Eylemin Haksız Olması	150
3. Haksız Eylemin Fail Üzerinde Öfke veya Şiddetli Üzüntüye Neden Olması	151
4. Suçun Haksız Tahrike Neden Olan Kişiyeye Karşı İşlenmesi	151
D. Haksız Tahrik ve Diğer Kurumlar	152
E. Sonuçları	153

BEŞİNCİ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

I.	TEŞEBBÜS (KALKIŞMA)	155
A.	Genel Olarak	155
1.	Kavram.....	155
2.	Suç Yolu.....	156
B.	Koşulları.....	157
1.	Kasten İşlenebilen Bir Suçun Olması	157
2.	Suçun İcrasına Başlanması.....	157
3.	Suçun İcrasında Elverişli Hareketlerin Kullanılması.....	158
4.	Suçun, Failin Elinde Olmayan Nedenlerle Tamamlanamaması	158
5.	Suç Tipinin Teşebbüse Elverişli Olması	158
C.	İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)	159
1.	Genel Olarak.....	159
2.	Gerçekleşme Biçimleri.....	160
3.	Ceza.....	160
D.	Teşebbüste Özel Durumlar	160
E.	Gönüllü Vazgeçme	161
1.	Kavram ve Hukuksal Niteliği	161
2.	Koşulları	162
3.	Sonuçları	162
F.	Etkin Pişmanlık.....	163
1.	Kavram ve Hukuksal Niteliği.....	163
2.	Sonucu.....	164
G.	Kalkışma (Teşebbüs) Suçları	164
H.	Teşebbüs Aşamasında Kalan Suçlarda Cezanın Belirlenmesi	165
II.	İŞTİRAK.....	165
A.	Genel Olarak	165
B.	Çok Failli Suçlar	166
1.	Genel Olarak	166
2.	Çok Failli Suçların, Suça İştirakten Ayırt Edilmesi.....	167
C.	Koşulları.....	167
1.	Faillerin Birden Çok Olması.....	167
2.	Suçun İcrasına Başlanması ve Bütün Ortaklar Bakımından Aynı Olması	167
3.	Faillerin İşlenen Suça Katkıda Bulunması	168
4.	Faillerin Suça Katkısının Nedensellik Değeri Taşınması	169
5.	İştirak Kastının Bulunması (Manevi unsur)	169
D.	Suçta İştirak Biçimleri.....	170

1. Faillik.....	170
2. Şeriklik	172
E. İştirakte Suç Ortaklarının Kararlaştırılandan Farklı Bir Suç İşlemeleri.....	175
F. Nitelikli Unsurların Ortaklara Geçişi	175
G. Kışkırtıcı Ajanın Ceza Sorumluluğu	176
H. Özgü Suçlara İştirak	177
I. Çok Failli Suçlara İştirak.....	177
J. Taksirli Suçlara İştirak.....	178
K. İştirakte Faile Verilecek Ceza	178
III. İÇTİMA.....	178
A. Genel Olarak	178
B. Suçun Tekliği ve Çokluğu	179
C. Türk Ceza Yasası'nda Düzenlenen İçtima Türleri	181
1. Bileşik Suç	181
2. Zincirleme Suç.....	182
3. Fikri İçtima	188
D. Sapmanın İçtima Yönünden Değerlendirilmesi.....	197
1. Hedefte Sapma	198
2. Suçta Sapma	201
3. Nedensellik Bağında Sapma	203
E. Diğer İçtima Türleri	203
1. Karma (= Muhtelit) Suç.....	203
2. Geçitli (= Müterakki) Suç	204
F. Yasaların İçtimayı (= Görünüşte İçtima).....	205
1. Genel Olarak	205
2. Türleri.....	205

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

I. GENEL OLARAK	211
II. TÜRLERİ	211
A. Cezalar.....	211
1. Genel Olarak.....	211
2. Türleri	212
3. Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi.....	219
B. Güvenlik Tedbirleri	226
1. Kavram.....	226
2. Türleri.....	227

İKİNCİ BÖLÜM ERTELEME

I.	GENEL OLARAK.....	241
II.	KOŞULLARI	241
	A. Faile İlişkin Koşul (Daha Önce Kasıtlı Bir Suçtan Ceza Almama).....	241
	B. Suça İlişkin Koşul (Yeni Suçtan Verilen Cezanın Belli Ağırlıkta Olması).....	242
	C. Mahkemeye İlişkin Koşul (Mahkemede Hükümlünün Bir Daha Suç İşlemeyeceği Konusunda Kanınının Oluşması)	243
III.	ERTELEMENİN KOŞULA BAĞLANMASI	243
IV.	DENETİM SÜRESİ.....	243
V.	ERTELEMENİN DÜŞMESİ.....	244
VI.	ERTELEMENİN SONUÇLARI	244

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KOŞULLU SALIVERİLME

I.	GENEL OLARAK	245
II.	KOŞULLARI	245
	A. İyi Halli Olmak	245
	B. Süre	245
III.	DENETİM SÜRESİ.....	246
IV.	KOŞULLU SALIVERME KARARI.....	246
V.	KOŞULLU SALIVERİLME KARARININ GERİ ALINMASI.....	246
VI.	KOŞULLU SALIVERİLME HÜKÜMLERİNİN UYGULANMAYACAĞI SUÇLAR	247

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DAVA VE CEZA İLİŞKİSİNİ DÜŞÜREN NEDENLER

I.	GENEL OLARAK.....	249
II.	TÜRLERİ	249
	A. Sanığın ve Hükümlünün Ölümü.....	249
	B. Af	250
	1. Genel Olarak	250
	2. Türleri.....	250
	3. Affın Reddedilmesi.....	254
	4. Affın Geri Alınması	254
	5. Affedilemeyecek Suçlar	254
	C. Zamanaşımı.....	254

1. Kavram.....	254
2. Türleri.....	254
D. Şikâyetten Vazgeçme.....	259
E. Uzlaşma	260
F. Ön Ödeme.....	261
1. Kavram	261
2. Türleri	261

BEŞİNCİ BÖLÜM ADLİ SİCİL

I. GENEL OLARAK	265
II. ADLİ SİCİLE KAYDEDİLECEK BİLGİLER.....	266
III. KAYITLARIN SİLİNMESİ	267

ALTINCI BÖLÜM YASAKLANMIŞ HAKLARIN GERİ VERİLMESİ

EK -1: ADLİ İŞ BİRLİĞİ

I. GENEL OLARAK	273
A. Kapsamı.....	273
B. Koşulları.....	274
II. ADLİ YARDIMLAŞMA (İSTİNABE)	275
A. Türk Adli Mercilerinin İstemleri	275
III. SORUŞTURMA VEYA KOVUŞTURMANIN DEVRİ.....	277
A. Soruşturmanın veya Kovuşturmanın Yabancı Devlete Devredilmesi	277
B. Soruşturma veya Kovuşturmanın Devralınması.....	278
IV. İNFAZIN DEVRİ.....	279
A. İnfazın Devralınması	279
1. Koşulları	279
2. Usul	280
3. Türkiye’de İnfaz.....	280
B. İnfazın Devredilmesi.....	280
1. Koşulları	280
2. Usul	281
3. Yabancı Devlette İnfazın Sonuçları.....	281
V. HÜKÜMLÜ NAKLİ.....	281
A. Türkiye’ye Hükümlü Nakli	282

B. Türkiye'den Hükümlü Nakli	283
------------------------------------	-----

EK -2:

TÜRK CEZA YASASI İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

I. BİÇİMSEL DEĞİŞİKLİKLER.....	285
II. CEZA HUKUKUNUN GENEL KURAMI YÖNÜNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER	286
III. SUÇ HUKUKU YÖNÜNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER	287
IV. YAPTIRIM HUKUKU YÖNÜNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER	288

EK -3:

KABAHAHLERİN HUKUKSAL REJİMİ

I. KABAHAHL SAYILAN EYLEMLER.....	291
II. KABAHAHL OLMAKTAN ÇIKARTILARAK SUÇ SAYILAN EYLEMLER.....	292
III. TÜZEL KİŞİLERİN SORUMLULUĞU	292
IV. YAPTIRIMLAR	293
A. İdari Para Cezası	293
B. Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi	293
V. KARAR VERME YETKİSİ	294
A. İdari Makamlar.....	294
B. Cumhuriyet Savcısı.....	294
C. Mahkeme.....	294
VI. KARAR.....	294
VII. YASA YOLLARI	295
A. Genel Olarak	295
B. Adli Yargıda Uygulanan Yasa Yolları.....	295
1. Başvuru yolu	295
2. İtiraz yolu	297
C. Vazgeçme ve kabul	297
VIII. KABAHAHLERDE ZAMANAŞIMI	297
A. Soruşturma Zamanaşımı	297
B. Yerine Getirme Zamanaşımı.....	298
KAYNAKÇA	299